

Поряд із черговою партчисткою заклик “5000 - до держапарату!” став сигналом до проведення кадрових заміни на всіх його ланках, де на місце звільнених призначалися висуванці. Без спеціальної професійної підготовки, не будучи достатньо компетентними у справах управління, вони займали відповідальні керівні посади, що нерідко призводило до непорозумінь між підлеглими та керівниками. Саме з цього часу нашої історії у народному лексиконі з’явився дивний, на перший погляд, вислів, що “керівник завжди має рацію”.

Потрібно зазначити, що з часів революції у новоствореній країні були започатковані нові традиції політичного та адміністративно-господарчого керівництва. Її головним принципом став не рівень освіти та культури, а соціальна належність того чи іншого кандидата на керівний пост.

У кінці 20-х та на початку 30-х рр. чистки державно-партійного апарату не припиняються. Перевірка соціального складу державного апарату 1929 р. надала можливість зменшити, навіть скоротити деякі установи.

За 1932-1933 рр. було перевірено 644 центральні та 1535 обласні радянські і господарські установи з кількістю понад 120 тис. службовців. А 10 грудня 1932 р. ЦК ВКП(б) приймає постанову про проведення протягом 1933 р. чистки партії і тимчасове припинення прийому в партію.²⁰

Періодичні чистки серед працівників радянсько-партійного та господарського апарату УСРР були запорукою існування тоталітарної системи. Це породжувало страх перед режимом, який, у свою чергу, став невід’ємним елементом суспільної свідомості радянських громадян. Переважна більшість населення, введена в оману комуністичною пропагандою, сприймала це як необхідний і єдино правильний запобіжний засіб для подолання тимчасових перешкод у будівництві “світлого майбутнього”. Цим обумовлена й повна безальтернативність тогочасної громадської думки щодо достовірності винесених обвинувачень. Подібні ілюстрації можуть стати науковим підґрунтям не лише для подальших історичних досліджень, а й досліджень у галузі соціології, політології, соціальної психології та інших гуманітарних наук.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Білокінь С. І. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР (1917–1941 рр.). – К., 1999; 2. Даниленко В. М., Касьянов Г. В., Кульчицький С. В. Сталінізм на Україні: 20–30-ті роки. – К., 1991; 3. Кульчицький С. В. Комунізм в Україні: перше десятиліття (1919–1928). – К., 1996; 4. Шаповал Ю. І. Україна 20–50-х рр.: Сторінки ненаписаної історії. – К., 1993; 5. Бюллетень УІ Всеукраїнської конференції Коммунистической партии (большевиков) Украины. 9-13 декабря, 1921. - X., 1921. – С. 17; 6. Там само. – С. 45; 7. Отчет о деятельности ЦК КП(б)У (август-сентябрь 1922 г.). // Известия ЦК КП(б)У. – 1922. - № 9. – С. 2; 8. КП Украины в резолюциях... - Т. 1. - К., 1976. – С. 167; 9. Бюллетень УІ Всеукраїнської конференції Коммунистической партии (большевиков) Украины. 9-13 декабря, 1921. - X., 1921. – С. 4; 10. Кількісні підсумки генеральної чистки та перевірки лав КП(б)У // Комуніст. - 1930. - 23 травня; 11. Партийное строительство: научные основы партийной работы: Курс лекций. Ч. 1. - М., 1985. – С. 252; 12. Верстюк В.Ф., Дзюба О. М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. - К., 1995. – С. 358; 13. КП Украины в резолюциях... – Т. 1. – К., 1976. – С. 235; 14. Диденко Г.Д. Рабочий класс Украины в годы восстановления народного хозяйства. (1921-1925). - К., 1962. – С. 126; 15. Отчет о деятельности ЦК КП(б)У (август-сентябрь 1922 г.). // Известия ЦК КП(б)У. – 1922. - № 9. – С. 2; 16. Там само; 17. Всесоюзная партийная перепись 1927 года. - М., 1927. – С. - 12; 18. Довгопол В.М. Робітничий клас України в роки соціалістичної індустріалізації. 1926-1929. – Харків, 1971. – С. 131; 19. XI з’їзд КП(б)У. 5-15 УІ 1930. Статистичний звіт. - Харків, 1930. - С. 678; 20. Верстюк В.Ф., Дзюба О. М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. - К., 1995. – С. 358.

В.Л.Логвіна

В.СІЧИНСЬКИЙ – ІСТОРИК УКРАЇНИ

До недавнього часу ім’я Володимира Січинського було відомо лише вузькому колу

спеціалістів і то не в усій багатогранності його творчості, а лише в окремих її ділянках. В жодній енциклопедії, словнику та довідниках, виданих в радянській Україні, його імені немає. Проте в наукових колах західної української діаспори В.Січинський зайняв провідне місце, починаючи з середини 20-х рр. XIX ст. Упродовж 1922-1942 рр. у різних зарубіжних україномовних та іншомовних виданнях подано понад 30 рецензій на художні виставки, архітектурні проекти, монографії і статті В.Січинського, які характеризують його творчість. З - поміж них визначаються ґрунтовним аналізом книги з історії України Володимира Юхимовича („Чужинці про Україну”, „Історія українського граверства”, „Дзвіниці і церкви Галицької України XVI – XIX” та ін.), які опублікували відомі вчені В.Щербаківський⁵⁹, М.Андрусак¹, І.Крип’якевич^{10,11} тощо. В 1954 р. до 60- річчя В.Січинського І.Кейван видав книгу: „Володимир Січинський – архітектор, митець-графік, мистецтвознавець, дослідник”⁸. В ній уперше на той час подано найбільш повну біографію вченого. Однак її не можна назвати вичерпною. Певним доповнення до цього видання стала змістовна стаття В.Приходька²¹.

Наступним етапом, що викликав посилений інтерес до постаті В.Січинського, стало вшанування 100-річчя від дня його народження. З цієї нагоди 1994 р. у м. Свіднику, на Пряшівщині, відбулась міжнародна наукова конференція. Тоді ж словацький дослідник творчості В.Січинського М.Мушинка оприлюднив ґрунтовну статтю на сторінках ужгородського часопису „Карпатський край” „На Батьківщині його називали „зрадником”¹⁵. В цей самий час М.Мушинка видав монографію про життя і творчість В.Січинського в Словаччині¹⁶.

На початку 90-х рр. ім’я В.Січинського повертається в Україну. Вперше з грудня 1990 р. і до початку 1992 р. майже повністю опублікував в серії номерів найголовнішу історичну монографію В.Січинського „Чужинці про Україну” київський журнал „Вітчизна”²³. В 1991 р. „Український історичний журнал” у трьох своїх номерах оприлюднив фрагменти цієї книги та подав до неї і про автора коментарі²⁴. Під впливом цієї публікації в 1991 р. з’явилися перші невеликі статті про В.Січинського Є.Назаренка^{19,20} в газетах Хмельниччини, а також докладні матеріали біографії про нього, які вмістили київські історики С.Ульянівська та В.Ульянівський в додатках до унікальної книги „Українська культура: лекції за редакції Дмитра Антоновича”⁵⁵. В тому ж році в монографії Л.Баженова „Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали”² вміщена про вченого коротка біографічна довідка та подані історіографічні оцінки його головних праць.

9-10 вересня 1994 р. у м. Кам’янець-Подільському відбулась міжнародна наукова конференція, присвячена 100-літтю від дня народження В.Січинського⁷. На конференції зі змістовними доповідями виступили М.Сополига⁵³, М.Мушинка (Словаччина)¹⁷, київські вчені Д.Степовик⁵⁴, Н.Шумада⁵⁸, львівські С.Костюк⁹ та інші. Одночасно ряд дослідників виступили з аналітичними статтями з нагоди столітнього ювілею В. Січинського: М.Мушинка¹⁸, С.Макаревич¹⁴, П.Федака⁵⁷, Т.Файник⁵⁶, Р.Липка¹², П.Брицький^{4,5}, С.Баженова³ тощо.

Загалом варто констатувати, що в історіографії лише започатковано повномасштабне вивчення життя і творчості В.Січинського. Більш активно досліджуються мистецтвознавчі, архітектурні й художні аспекти його творчості. Найменш вивченою залишається його діяльність як вченого – історика і науковий доробок в галузі історії України та історичного краєзнавства. За нашими підрахунками, різним аспектом історії України та її регіонів від найдавнішого часу до XX ст. Січинським присвячено близько 120 монографій, книг, статей²⁶.

Першою працею В.Січинського в галузі української історії варто вважати публікацію „Нариси з історії Кам’янця”, яку він вмістив у ряді чисел за лютий 1919 р. на сторінках редакційної ним газети „Життя Поділля”²⁵.

У 20-30-ті рр. XX ст. В.Січинський створює ряд книг, брошур, змістових статей з середньовічної і нової історії України стосовно свого основного фаху в галузі

мистецтвознавства. Це такі головні видання як „Дзвіниці і церкви Галицької України XVI-XIX ст.” (Львів, 1925), „Архітектура старокнязівської доби (X-XIII ст.)” (Прага, 1926), „Нариси історії українського граверства” (Львів, 1930), „Старі надписи в церквах Маковиці XVII-XVIII ст.” (Пряшів, 1932), „Нариси з історії української промисловості” (Львів, 1936), „Історія українського граверства XVI – XVIII ст.” (Львів, 1937), „Слідами Мазепа в Галиччині” (Варшава, 1939) та ін. Цими виданнями Січинський глибоко досліджує і популяризує національну українську культуру в минулому, доводить, що вона посідає особливе і вагомe місце з – поміж культур Західної і Східної Європи.

Найвизначнішою, суто історичною монографією В.Січинського є видання „Чужинці про Україну: Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть” (Львів, 1938)²⁶, яка принесла йому славу вченого – історика. Книзі судилася щаслива і трагічна доля: 8 разів бути перевиданою і лише у 1991 р. повернутися в Україну. Перше видання книги мало наклад 2000 примірників. Друге видання вийшло у Львові 1939 р., третє – у Празі в 1942 р. В Нью-Йорку ця праця про Україну побачила світ у 1954 р. В Україні вона була видрукувана тільки в 1991 р. (Львівське видання) та перевидана у Києві 1992 р.²⁹ Відчуваючи голод українського читача на книгу „Чужинці про Україну”, її фрагменти або повний виклад помістили київські журнали „Вітчизна” (1990, № 12; № 1,2,3,6,7,12; 1992, № 2/3, 10), „Україна” (1991, № 6-13, 15-22, 24-26), „Український історичний журнал” (1991, № 3,4,6). У передмові Д.Чепурного до останнього з видань книги мовиться: „Чужинці про Україну” не мають „аналогів у вітчизняній історіографії”³⁰.

Над першим виданням книги „Чужинці про Україну” В.Січинський працював понад десять років, а після виходу її в світ у 1938 р. продовжував удосконалювати, доповнювати монографію новим фактичним матеріалом практично до самої смерті. Витоки цієї книги сягають у попередні публікації В.Січинського: „Подорожня книжка 1667 р. про Україну” (1933)³¹, „Датський посол про козацьку Україну і Московщину” (1936)³², в окремі розділи навчального посібника „Вступ до українського краєзнавства” (1937)³³ та ін.

У книзі „Чужинці про Україну” на підставі глибокого дослідження іноземних джерел, у першу чергу щоденників, подано опис подорожей по Україні арабських і західноєвропейських мандрівників, які захоплювались не лише красою української природи, але й побутом населення, та його культурою. Сам В.Січинський у передмові до своїх видань монографії писав: „Вже в найстаріших описах українців трактовано, як вповні самотужку національну групу. Вартість різних описів, мемуарів, подорожей, реляцій, переказів і т.д. – різна, в залежності від обставин, часу, особи автора, його завдання, мети, тенденцій. Однак, не рідко, і найбільша тенденція дає цікавий матеріал для висвітлення маловідомих фактів минушини. Зокрема, описи подорожей менше вартісні з погляду реєстрації певних подій або висвітлення фактичної історії, зате дають величезний і дорогоцінний матеріал про географічні, побутові, економічні особливості країни у всіх найрізноманітніших галузях краєзнавства. І так, із тих писань чужинців маємо багато відомостей про такі географічні особливості України, як вигляд території, підсоння, рослинність, тваринність, комунікацію та ін.; далі про національні виступи, військо, духовну і матеріальну культуру; з етнографічних особливостей – про побут, звичаї, вдачу народу; з господарських відносин – про торгівлю, промисел, соціальні відносини і т.д.”³⁴

Автор зібрав ці відомості, порозкидані в писаннях різних чужоземних мандрівників - письменників – арабських, візантійських, західноєвропейських, східних, ближніх і дальніх сусідів і більш віддалених народів.

Січинський писав у передмові до першого видання книги: „І цікаво, хоч ці чужинці часто приїздили з неприхильним до нас наставлянням, нерідко навіть як приятелі або ж союзники наших ворогів, проте у більшості їх писання були (або бодай кінчалися) прихильно до українського народу, а тим більш, коли порівнювали нас з іншими народами і нашими ближчими і дальшими сусідами”³⁵.

До книги В.Січинського „Чужинці про Україну” увійшли джерельні свідчення майже сотні авторів. Подібної антології – різноманітної за змістом, значної за обсягом – ще

не було у вітчизняній історіографії³⁶.

У 50-х рр. В.Січинський викладав курс українознавства в Українському технічному інституті Нью-Йорка. В різних часописах Америки він публікував статті з української історії, мистецтва та краєзнавства і продовжував наполегливо працювати над розширенням і доповненням „Чужинців про Україну”. Книга під назвою „Україна в коментарях і описах чужинців” вийшла англійською мовою 1953 р. в Нью-Йорку. І.Кейван, оцінюючи англomовне видання книги, писав: „Січинський заслуговував визнання як визначний науковець – дослідник та пропагатор українського імені хоч би написав тільки цей один твір”³⁷.

Серед історичних праць В.Січинського в останній період його життя найвизначнішою є його монографія „Роксоляна” (Лондон, 1957)³⁸. Над її створенням автор почав працювати з початку переїзду до США і головну її концепцію виклав до цього в статті „Роксоляна”, яку видрукував у журналі „Овид” за 1950 р., що видався у м. Буенос-Айресі³⁹. Унікальність цієї невеличкої за змістом монографії (всього 66 стор.) полягає в тому, що в ній вперше В. Січинський розглянув маловідому етнічну групу роксолян, що жили на степовій території України від II ст. до н.е. по IV ст. н.е. Цією проблематикою він займався ще з студентських років, зібравши багатий фактичний матеріал, більшість якого під час війни загинула. Зате він знайшов нові матеріали про роксолян в архівах і бібліотеках Нью-Йорка. У цій монографії автор всебічно простежив історію, територію заселення, антропологічний склад, матеріальну і духовну культуру та соціальну організацію роксолян від найдавніших звісток про них аж до поразки від гунів у 375 р. Він дійшов такого висновку: „Саме роксолян мусимо вважати за тих автохтонів української землі, що стали пігментом, основою і джерелом для творення українського народу, його державності і культури X –XIII ст. з центром у Києві”⁴⁰. Фактично Сарматію, сарматський народ В.Січинський назвав країною Роксолянією, а її населення – „народ роксолянський”, який у той час, на його думку, був досить відомий в Європі і міцно зв’язаний з античним світом. Саме цю країну і її народ автор відніс до початків українського народу, який одержав назву „Роксолянія”, потім „Русь” і, нарешті „Україна”. Ця ідея Січинського червоною ниткою пронизує його статті та брошуру „Назва України”⁴¹.

Значним внеском в українську історію є його книга „Іван Мазепа – людина і меценат” [42], яка представляє українського гетьмана не лише як розумного політика, що намагався звільнити Україну від Росії, але і як тонкого знавця мистецтва, який спричинився до створення в Україні окремого стилю, що увійшов в науку під назвою „Козацьке бароко”. Книга оформлена прекрасними малюнками церков, фондovаних Мазепою, які виконав В.Січинський, та репродукціями гравюр найвизначніших граверів його доби. Одночасно він розкрив інші сторони життя і діяльності гетьмана Мазепа, і, в першу чергу, як політика в статтях „Іван Мазепа в світлі західно-європейських реляцій”³⁷, „Автентичний портрет гетьмана Мазепа”⁴⁴, „Іван Мазепа і українське мистецтво”⁴⁵, „Слідами Мазепа в Галичині”⁴⁶, „Мазепа і Шевченко”⁴⁷, „Чужинці про Івана Мазепу”⁴⁸, „Іван Мазепа – соборник”⁴⁹ та ін. У монографіях та цих публікаціях Січинський показав всупереч радянській історіографії гетьмана Мазепу як видатного державного і культурного діяча України.

Водночас В.Січинський створив близько 60 книг, нарисів, есе, некрологів про відомих політиків, істориків, поетів, митців, художників, скульпторів, архітекторів України та української діаспори різних історичних епох. Здебільшого він висвітлював діяльність опальних для радянського режиму діячів культури, науки і освіти або вигнаних з Батьківщини в еміграцію, або свідомо замовчуваних з ідеологічних міркувань.

Водночас В.Січинський як історик розробляв різні аспекти минулого України. Чимало праць він присвятив історії українського герба і національного прапора (статті „Український тризуб і прапор”⁵⁰, історії та культурі періоду Національно-визвольної війни середини XVII ст. („Культура України в добу Переяславської ради”)⁵¹, історії освіти в середньовіччі („Острозька академія”)⁵², історії медицини („Медицина на Україні XVII-XVIII ст.”)⁵³, історії Причорномор’я („Крим: історичний нарис”)⁵⁴, „Ранні християнські храми українського Причорномор’я”)⁵⁵ й інші.

Таким чином, короткий огляд діяльності В. Січинського як вченого-історика засвідчує його значний внесок в дослідження і систематизацію історії України з найдавніших часів до ХХ ст., в пробудження національної свідомості українців. Починаючи з ХVІІ ст., російський царизм все робив для того, щоб вилучити з історії українського народу його героїчне минуле, його високу культуру. Це й призвело до того, що в другій половині ХІХ ст., як казав французький політик того часу К.Делямар, „український п'ятнадцяти – мільйонний народ забутий в історії”. Створюючи працю „Чужинці про Україну”, В.Січинський поставив за мету дати підростаючому поколінню „строго перевірений науковий матеріал, почерпнутий з перших джерел, для правдивого розуміння історичного життя українського народу”. Багаті джерела, що містяться в книзі „Чужинці про Україну”, свідчать про високу культуру й освіту жителів України, підтверджують факт тисячолітнього буття українського народу.

В. Січинський як дослідник етногенезу української нації у монографії „Роксоляна”, у працях „Назва України”, „Український тризуб і прапор”, „Найстаріші назви українських територій” та інших переконливо доводить і обстоює початки народження українського народу наприкінці I тис. до н.е., тобто задовго до появи Київської Русі як основи України. Його ідеї про країну Роксолянню як праматір української нації й досі залишаються на вістрі дискусій в науці, пробивають шлях до визнання.

Сьогодні, коли відкриваються раніше заборонені сторінки історії України, справедливість вимагає, щоб на них було відведене належне місце досліднику культурної ниви українського народу, великому патріоту України Володимиру Січинському.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Щербаківський В. Рец.: Січинський В. Дзвіниці і церкви Галицької України ХVІ – ХІХ ст.// Україна. – К., 1927. – Кн. – 1-2 ; 2. Андрусак М. Рец.: на книгу: Січинський В. Чужинці про Україну // (Львів). – 1939.-Кн.4. – С.315-316; 3. Крип'якевич І. Рец.: на книгу: Січинський В. Історія українського граверства ХVІ – ХVІІІ ст.// Сьогочасне і минуле (Львів). – 1939.- № 1. – С.112.-113.; Крип'якевич І. Рец.: на книгу: Січинський В. Чужинці про Україну. 2-е вип. вид.// Наші дні (Львів). – 1942. - №12. – С. 13-14; 4. Кейван І. Володимир Січинський: архітект, митець - графік, мистецтвознавець, дослідник. – Торонто: Вид-во „Євшан-зілля”, 1957. – 79с; 5. Приходько В. Проф. Д-р Володимир Січинський (З нагоди 60-ліття)//Свобода (Нью-Йорк). – 1954.- 20 липня; 6. Мушинка М. На Батьківщині його називали „зрадником”// Карпатський край (м.Ужгород). – 1994. - № 3-4.- С.18-21; 7. Мушинка М. Володимир Січинський і русини – українці Східної Словаччини. – Пряшів, 1995. – 180 с.; ЛНБ. – ВР.Ф.34, спр. 10, арк.68-82 / Особистий листок Володимира Січинського від 7.06.1942 р; 8. Січинський В. Чужинці про Україну // Вітчизна. – Київ, 1990. - № 12, 1991. - № 1,2,3,6,7,12; 1992 - № 2,3,12; 9. Січинський В. Чужинці про Україну: Вибір описів подорожей про Україну: Вибір описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть// Укр. іст. журнал. – 1991. - №3,4,6; 10. Назаренко Є.Володимир Січинський і подільське краєзнавство // Рад.Поділля (м.Хмельницький). – 1991. – 10 грудня; Назаренко Є.Д. Згадки про Поділля в книзі Володимира Січинського „Чужинці про Україну”// Поділля і Волинь у контексті історії українського національного відродження: Наук.збірник. – Хмельницький: Доля, 1995. – С.327 – 328; 11. Ульянівський В., Ульянівська С. Володимир Січинський // Українська культура: Лекції за ред. Д.Антоновича. – К.: Либідь, 1993. – С.571-576; 12. Баженова С.Е. Володимир Січинський і Поділля// Поділля і Волинь в контексті історії українського національного відродження: Наук. збірник. – Хмельницький: Доля, 1995. – С.295-300; 13. Сополіга М. Володимир Січинський – дослідник народного будівництва українців Пряшівщини // Володимир Січинський та Україна: Матеріали. – С.45-51; 14. Мушинка М. Місце Володимира Січинського в історії української науки та культури// Володимир Січинський та Україна: Матеріали. – С.27-44; 15. Степовик Д. Володимир Січинський –дослідник українського мистецтва козацької доби // Володимир Січинський та Україна: Матеріали. – С.120-128; 16. Шумада Н. Народознавчий аспект наукового доробку Володимира Січинського // Володимир Січинський та Україна: Матеріали. – С.108-119; 17. Костюк С. Володимир Січинський – бібліограф літератури з питань українського мистецтва // Володимир Січинський та Україна: Матеріали. – С.112-113; 18. Мушинка М. Січинський і сучасність.// Духовні витоки Поділля: Творці історії краю: Матеріали міжнародної наукової конференції. – Хмельницький, 1994; 19. Макаревич С.Е. З когорти каменярів (В.Січинський)// Родовід. – К., 1995. - № 12 – С.64-67; 20. Федака П. Подвижник науки: до 100-річчя від дня народження В. Січинського // Новини Закарпаття (м.Ужгород). – 1994. – 28 червня. – С.4; 21. Файник Т. До 100-річчя Володимира Січинського// Народознавчі зошити. – Львів, 1995. – зош.2. –С.111; 22. Липка Р. Володимир Січинський (До 100-річчя з дня народження)// Альманах 94: Мистецький щорічник. – Львів, 1995. – С.64-67; 23. Брицький П.П. Володимир Січинський – архітектор, графік, історик мистецтва// Володимир Січинський та Україна. Матеріали. – С.104-107; Брицький П.П. Володимир Січинський - архітектор, графік, історик мистецтва// Подільські вісті (м. Хмельницький). – 1994. – 12 липня; 24. Баженов Л.В. Поділля в

працях дослідників і краєзнавців XIX – XX ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали...; 25. Скрипник І. Володимир Січинський – мистецтвознавець і дослідник сакральної архітектури (до 100-річчя від дня народження) // Історія релігій в Україні: Тези доп. і повід. IV круглого столу. – Київ – Львів, 1994. – С.166-167; 26. Володимир Січинський: Бібліографічний покажчик/ Укладач С.П.Костюк. Львів: ЛНБ ім. Стефаніка, 1996. – 122с; 27. Січинський В. Нариси з історії Кам'янця// Життя Поділля. – 1919. – 8 лютого, 11 лютого, 14 лютого; 28. Січинський В. Чужинці про Україну: Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань про Україну за 10 століть. –Львів: Червона калина, 1938. - 112с; 29. Володимир Січинський: Біобібліографічний покажчик/Укладач С.П.Костюк. Львів: ЛНБ ім. Стефаніка, 1996. – 122 с; 30. Січинський В. Чужинці про Україну: Вибір описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть. – К.: Фірма „Довіра”, 1992. – 225С; 31. Січинський В. Подорожня книжка 1687 р. про Україну// Календар для всіх на 1934 р. – Львів, 1933. – С.9-62; 32. Січинський В. Датський посол про козацьку Україну//Літопис Червоної калини (Львів). – 1936. - № 7,8,9; 33. Січинський В. Вступ до українського краєзнавства: Підручник для 8-го класу гімназії і самоосвіти. – Прага, 1937. – 128с.; 34. Січинський В. Чужинці про Україну. Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за 10 століть. – Львів: Червона калина, 1938 –С.4-6; 35. Там же. – С.9; 36. Ричка В.М. Унікальна антологія історичних свідчень про Україну // УДЖ. – 1991.- №3. – С.146-147; 37. Кейван І. Володимир Січинський: архітект, митець – графік, мистецтвознавець, дослідник. – Торонто: Вид-во „Свшан – зілля”, 1957. – С.5; 38. Січинський В. Роксоляна: Джерела. Назва. - Історія. Територія. Народ. Культура. –Лондон: Укр. вид. спілка, 1957. – 66с.; 39. Січинський В. Роксоляна // Овид (Буенос- Айрес). – 1950. - № 8; 40. Січинський Володимир// Українська Загальна енциклопедія. В 3-х т.-1934. – т.3. – С. 104; 41. Січинський В. Назва України// Курси українознавства. – Берлін, 1942 – 5С; Січинський В. Україна на європейських мапах// Українське краєзнавство: Збірна праця// За ред. В. Січинського – Прага, 1945. – С.27-50; Січинський В. Назва України. – Авсбург, 1948. – 44 с; 42. Січинський Володимир // Українська загальна енциклопедія. В 3-х т. – 1934. – т.3. –С.104; 43. Січинський В. Іван Мазепа в світлі західноєвропейських реляцій і Іван Мазепа меценат (1639-1709)// Америка. – 1950.- № 91-105; 44. Січинський В. Автентичний портрет гетьмана Мазепа // Україна. Українознавство і французьке життя. – Париж, 1950. – 36.3-й – С. 192-194; 45. Січинський В. Іван Мазепа й українське мистецтво// Календар „Свободи” на 1959 р. – Торонто, 1958. – С.66-69; 46. Січинський В. Слідами Мазепа в Галичині// Мазепа: Збірник. – Варшава, 1939. – Т.2. –С.93-96; 47. Січинський В. Мазепа і Шевченко// Вісник (Нью-Йорк). – 1959. - № 2. С.16-18; 48. Січинський В. Чужинці про Мазепу// Вісник (Нью-Йорк) – 1960 - № 1. – С.1-14; 49. Січинський В. Іван Мазепа – збірник//Календар „Провидіння” на 1960 р. – Філадельфія, 1959. – С.82-86; 50. Січинський В. Український національний знак і прапор// Енциклопедія Українознавства: - Краків, 1941. – Зош.1; Січинський В. Походження тризуба// Український вісник. – 1942.-№ 11; Січинський В. Український тризуб і прапор// Український голос(Вінніпег). – 1952. - № 37, 52; Окр. вид.: Вінніпег, 1953 – 71с; 51. Січинський В. Культура на Україні в добу Переяславська угоди// Крила (Нью-Йорк) – 1954. – С.125-131; 52. Січинський В. Острозька академія// Календар „Свободи” на 1956 р. – (Нью-Йорк), 1955. – С.64-66; 53. Січинський В. Медицина на Україні XVII – XVIII ст.// Лікарський вісник (Нью-Йорк), 1966. – С.16-18; 54. Січинський В. Крим: Історичний нарис. – Нью-Йорк, 1954. – 31с.; 55. Січинський В. Ранні християнські храми українського Причорномор'я // Календар доброго 1952 р. – Нью-Йорк, 1951. – С.84-86.

Ю.О. Ніколаєць

СТАВЛЕННЯ ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ ДО ПОЧАТКУ БОЙОВИХ ДІЙ ПРОТИ ВЕРМАХТУ У 1941 Р.

Напад Німеччини на СРСР був сприйнятий більшістю його народів як агресія. Однак війна з фашизмом виявила як значні соціально-економічні здобутки, що дозволили швидко розгорнути могутній військово-промисловий потенціал, так і тяжкі наслідки деформації радянського суспільства, репресій сталінського режиму проти власного народу, Червоної Армії. Стали очевидними, особливо в першому періоді війни, стратегічні прорахунки політичного керівництва й воєнного командування, погане знання організації та військового мистецтва фашистської армії, сила якої недооцінювалася радянським урядом. Війна розкрила прояви злочинної безтурботності, благодушності, егоїзму, боягузтва. Частина населення залишилася байдужою до боротьби із ворогом, не бажаючи захищати більшовицький режим, прагнучи ухилитися від призову до лав Червоної Армії. Невдачі радянських військових частин, особливо на початку війни проти фашистів, призводили до зневіри великої частини населення України у могутності радянської влади. Пояснення невдач Червоної Армії на початку війни, яке свого часу зробив Й. В. Сталін, довго залишалося офіційною версією у вітчизняній історіографії. Воно зводилось до того, що ворог начебто